

ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขต
พื้นที่เทศบาลนครตรัง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง

**Chuan Leekpai's Political Leadership Based on The Opinions of People in
Trang Municipality Thap Thiang Subdistrict, Mueang District, Trang Province**

กรศิวิทย์ วังศิริวัฒน์ (Kornsiwit Wangsiriwat)¹

สมเกียรติ วันทะนะ (Somkiat Wantana)²

¹นักศึกษาระดับมหาบัณฑิต คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

²ศาสตราจารย์ ดร., คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

Graduate students, Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

Professor Dr., Faculty of Social Sciences, Kasetsart University

E-mail: ¹kornsiwit.w@ku.th, ²fsocskw@ku.ac.th

Received: 28 February 2022

Revised: 5 April 2022

Accepted: 11 April 2022

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย และ 2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของชวน หลีกภัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเป็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง วิธีวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล จำนวน 397 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test ค่าความแปรปรวนทางเดียว One-Way ANOVA และทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยใช้สถิติ LSD

ผลการวิจัยพบว่า คิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย อยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งด้านคุณลักษณะในภาพรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านคุณสมบัติทางสังคม และด้านพฤติกรรม ความเป็นผู้นำทางการเมืองในภาพรวม

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

อยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ย ต่อเดือน และประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกันทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และ ด้านพฤติกรรม ด้านความเป็นผู้นำทางการเมือง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางการเมือง, ความคิดเห็น, เทศบาลนครตรัง

Abstract

This Research aims to study people's opinions on Chuan Leekpai's political leadership and to compare people's opinions on Chuan Leekpai's political leadership classified by personal factors. The samples used in the study belonged to people in Trang Municipality Thap Thieng Sub-district, Mueang District, Trang Province. The research method was quantitative research using a questionnaire to collect 397 peoples. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and One-Way Variance ANOVA. LSD was used for analyzing paired difference.

The hypothesis testing results revealed that there were differences in people's opinions on Chuan Leekpai's political leadership in terms of overall characteristics, personality, knowledge, ability, social features, economics' background, and political behavior among groups with gender, age, education level, occupation, average monthly income, and people's experiences meeting with Mr. Chuan Leekpai at significant of 0.05 level.

Keywords: Political leadership, Opinion, Trang Municipality

บทนำ

ผู้นำเป็นบุคคลในกลุ่มที่ได้รับมอบหมายให้กำกับและประสานงานให้กิจกรรมของกลุ่มมีความสัมพันธ์กัน ซึ่งผู้นำอาจเป็นผู้ที่ได้รับการเลือกตั้งหรือแต่งตั้งหรือเป็นผู้ที่แสดงตัวเป็นผู้ที่มีอิทธิพลในกลุ่มเพื่อที่จะกำกับและประสานงานที่จะนำไปสู่เป้าหมายด้วยพลังของกลุ่ม (Fiedler and Garcia, 1987) แต่ภาวะผู้นำเป็นคำที่มีผู้ให้นิยามมากมายแต่ที่คนส่วนใหญ่เข้าใจตรงกันก็คือ เป็นกระบวนการอิทธิพลทางสังคมที่บุคคลหนึ่งตั้งใจใช้อิทธิพลต่อผู้อื่น เพื่อให้ปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามที่กำหนด รวมทั้งการสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร พฤติกรรมการนำของผู้นำที่ทำให้เกิดการปฏิบัติการที่สร้าง

ความเคลื่อนไหวให้เกิดขึ้นในองค์กรตามทิศทางที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำจึงเป็นศิลปะในการทำให้เกิดอิทธิพลในการจูงใจผู้อื่นให้ร่วมปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามความมุ่งหมาย (Tead, 1935)

สำหรับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้นนับตั้งแต่ พ.ศ. 2475 จวบจนปัจจุบันพ.ศ. 2564 เป็นระยะเวลาแล้ว 88 ปีเศษ หากเป็นคนย่อมเต็มไปด้วยประสบการณ์และวุฒิภาวะเพราะล่วงกาลผ่านวัยมานาน และหากพูดถึงบุคคลที่ใช้อำนาจหน้าที่ในโครงสร้างของรัฐและเป็นบุคคลที่มีอิทธิพลในกระบวนการตัดสินใจทางการเมือง ก็คงไม่พ้นนักการเมืองที่ต่างอาสาเข้าสู่ถนนการเมืองต่างแสดงออกถึงความแตกต่างทางความคิดเห็นและจะต้องมีอุดมการณ์หรือจุดยืนที่ชัดเจน มั่นคงและหนักแน่น ไม่เอนเอียงหรืออ่อนไหวในเรื่องลลาภยศ สรรเสริญ และความสะดวกสบาย จนลืมภาระหน้าที่ที่ตนมีอยู่ สิ่งเหล่านี้คือความเป็นปกติของการเมืองในระบอบประชาธิปไตย

นายชวน หลีกภัย ก็ถือว่าเป็นบุคคลหนึ่งที่มีภาวะผู้นำทางการเมืองโดยนายชวน หลีกภัย นั้นจบการศึกษาจากโรงเรียนมัธยมวัดควนวิเศษมูลนิธิ และโรงเรียนศิลปศึกษาเตรียมมหาวิทยาลัยศิลปากรจากนั้นเรียนคณะนิติศาสตร์บัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์และจบในปี พ.ศ. 2505 จากนั้นเริ่มทำงานเป็นทนายความ ต่อมาได้รับเลือกตั้งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตรังสังกัดพรรคประชาธิปัตย์สมัยแรกในปี พ.ศ. 2512 ก็ถือก้าวเข้าสู่เส้นทางการเมืองครั้งแรกและดำรงตำแหน่งเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตรัง สังกัดพรรคประชาธิปัตย์และเป็นสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรจังหวัดตรัง มาแล้วทั้งสิ้น 16 สมัย เคยดำรงตำแหน่ง รัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม กระทรวงยุติธรรม กระทรวงพาณิชย์ กระทรวงเกษตรฯ กระทรวงสาธารณสุข เคยเป็นประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 1 เมื่อ พ.ศ. 2529 – 2531 และเป็นนายกรัฐมนตรี คนที่ 20 ของประเทศไทย เคยดำรงตำแหน่ง 2 สมัย สมัยแรกคือ พ.ศ. 2535 – 2538 สมัยที่ 2 คือ พ.ศ. 2540 – 2544 เคยดำรงตำแหน่งหัวหน้าพรรคประชาธิปัตย์ 3 สมัย ปัจจุบันดำรงตำแหน่งประธานสภาผู้แทนราษฎร สมัยที่ 2 เมื่อวันที่ 28 พฤษภาคม พ.ศ. 2562 – ปัจจุบัน และมีผลงานมากมาย อาทิ ริเริ่มกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ส่งเสริมการกระจายอำนาจโดยผลักดันพระราชบัญญัติสภาตำบลและองค์การบริหารส่วนตำบล จัดตั้งองค์การบริหารส่วนตำบลขึ้นทั่วประเทศ และจัดการเลือกตั้งสมาชิกสภาองค์การบริหารส่วนตำบลเป็นครั้งแรก รวมถึงมีฉายาทางแวดวงการเมืองว่านักการเมืองมือสะอาดและฉายาใบมีดโกนอาบนํ้าผึ้ง

ในฐานะผู้วิชัยเป็นประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรังและได้รับทราบเรื่องราวมาบ้างว่า จังหวัดตรังถือเป็นเมืองหลวงของพรรคประชาธิปัตย์ บ้างก็ว่า บ้านใหญ่ของจังหวัดตรังคือบ้านคุณชวน หลีกภัย รวมทั้งบทบาทของคุณชวน หลีกภัย เป็นที่ศรัทธาและเลื่อมใสของประชาชนในพื้นที่มีผลทำให้ตระกูลหลีกภัยเป็นตระกูลทางการเมืองในจังหวัดตรังนับตั้งแต่สมัยที่ผู้วิชัยยังเป็นเด็กเล็กจวบจนถึงปัจจุบัน ได้ยินและรับฟังเรื่องราวเหล่านี้มามากมาย ดังนั้นผู้วิชัยจึงมีความคิดเห็นว่า คุณชวน หลีกภัย มีความเป็นผู้นำที่มีบทบาทต่อประชาชนในเขตพื้นที่จังหวัดตรังมาอย่างยาวนาน และเมื่อเทียบกับประวัติทางการเมืองของ

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

คุณชวน หลีกภัยแล้วก็จะประสบความสำเร็จได้ในทุกวันนี้พบเจอกับเหตุการณ์ต่างๆ นานา และถือว่าเป็นลูกชาวบ้านที่ก้าวสู่เส้นทางทางการเมืองจนเป็นผู้อาวุโสทางการเมืองคนหนึ่งของประเทศไทยที่ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่ง โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำของคุณชวน หลีกภัย จากทั้งหมดข้างต้นย่อมพบว่าการศึกษาภาวะผู้นำทางการเมืองของชวน หลีกภัยจึงเป็นสิ่งที่น่าสนใจเพราะถือเป็นอีกหนึ่งตัวแบบของภาวะผู้นำทางการเมืองที่สำคัญของไทยที่ควรศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน

หลีกภัย จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำทางการเมืองของชวน หลีกภัยต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

1.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

1.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

1.3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

1.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

1.5 ประชาชนที่มีรายได้ต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

1.6 ประชาชนที่เคยพบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย มีความคิดเห็นทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

ทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีคุณลักษณะผู้นำ (Trait theories)

คมกริช นันทะโรจพงศ์ (2560) อธิบายถึง แนวคิดและทฤษฎีคุณลักษณะภาวะผู้นำ (Trait theories) แนวคิดนี้มุ่งอธิบายบุคลิกลักษณะของผู้นำ โดยเชื่อว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป คุณลักษณะผู้นำ (Trait of leadership) จะเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งที่จะทำให้ทราบค่าของผู้นำแต่ละคนว่าดีหรือไม่ดีเพียงใด คุณลักษณะผู้นำแต่ละคนสามารถที่จะพัฒนาขึ้นได้ ผู้นำที่ประสบผลสำเร็จคือผู้นำที่หมั่นสำรวจตนเองว่ามีจุดเด่นจุดด้อยอย่างไร และคุณลักษณะผู้นำเป็นสิ่งสำคัญที่จะผูกใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เกิดความรัก ความศรัทธาในตัวผู้นำ และเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ นักวิชาการกลุ่มแนวคิดนี้จึงมุ่งศึกษาคุณสมบัติที่แตกต่างดังกล่าว จากการศึกษาผู้นำที่มีความโดดเด่นหลายคน ซึ่งสามารถแบ่งคุณสมบัติที่ค้นพบได้เป็น 3 กลุ่ม คือ 1) ลักษณะทางกายภาพ เช่น ความสูง รูปร่างภายนอก อายุ 2) ลักษณะทางความสามารถ เช่น ความเฉลียวฉลาด ความรู้ ความสามารถในการพูดในที่สาธารณะ และ 3) ลักษณะบุคลิกภาพ เช่น การควบคุมอารมณ์และการแสดงออกทางอารมณ์ บุคลิกภาพแบบ

แนวคิดของ Stogdill (1974) ได้กำหนดลักษณะที่ดีของผู้นำไว้ 6 ด้าน คือ 1) ลักษณะทางกาย (Physical characteristics) คือ ผู้ที่มีความแข็งแรง มีบุคลิกภาพด้านร่างกายสง่าผ่าเผย มีสุขภาพแข็งแรง สมบูรณ์ 2) ภูมิหลังทางสังคม (Social background) คือ ผู้ที่มีการศึกษาดีและมีสถานะทางสังคมที่ดี 3)สติปัญญาและความรู้ ความสามารถ (Intelligence) เป็นผู้มีสติปัญญา มีความสามารถในการตัดสินใจ และมีทักษะในการสื่อสาร 4) บุคลิกภาพ (Personality) เป็นผู้ที่มีความตื่นตัวอยู่เสมอ มีความคิดริเริ่ม สร้างสรรค์ควบคุมอารมณ์ได้ดีมีคุณธรรมจริยธรรมและเชื่อมั่นในตนเอง 5) มีคุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน (Task-relates characteristics) คือ เป็นผู้ที่จะทำสิ่งต่างๆ ให้ดีที่สุด มีความรับผิดชอบ ไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค มุ่งทำงานเป็นสำคัญ 6) ลักษณะทางสังคม (Social characteristics) คือเป็นผู้ที่สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น มีเกียรติและเป็นที่ยอมรับของสมาชิกและผู้อื่นๆ เข้าสังคมเก่ง มีความเฉลียวฉลาดในการเข้าสังคม แนวคิดของ Bass (1990) ได้ระบุคุณลักษณะของผู้นำที่ดี ซึ่งเกิดจากทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวกับผู้นำกว่า 163 เรื่อง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1948 - 1970 ว่าขึ้นอยู่กับคุณลักษณะ 6 ประการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Stogdill (1974) คือ 1) คุณลักษณะทางร่างกาย 2) ภูมิหลังทางสังคม 3) สติปัญญา 4) บุคลิกภาพ 5) คุณลักษณะที่เกี่ยวข้องกับงาน และ 6) คุณลักษณะทางสังคม Bass (1990) ยังได้แสดงแนวความคิดที่ได้จากการศึกษางานวิจัยจำนวนมากว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในระยะเริ่มแรกนั้น เป็นการเปรียบเทียบคุณลักษณะของบุคคลที่เป็นผู้นำกับบุคคลที่เป็นผู้ตาม และทฤษฎีกลุ่มนี้มีสมมติฐานว่าผู้นำเป็นโดยกำเนิด ไม่ใช่ถูกสร้างขึ้น

นอกจากนี้ แนวคิดของ DuBrin (1995) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผลว่าแบ่งเป็น 1) คุณลักษณะบุคลิกภาพของผู้นำที่มีประสิทธิผล ประกอบด้วย คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป และ

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน 2) แรงจูงใจของภาวะผู้นำ 3) ปัจจัยด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ และ 4) อิทธิพลของพันธุกรรมและสภาพแวดล้อมของภาวะผู้นำจากการทบทวนแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้นำ ทำให้ผู้วิจัยได้แนวทางในการสำรวจ องค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษาบริหารธุรกิจ โดยงานวิจัยนี้ได้รวบรวมปัจจัยต่างๆ จากแนวคิดคุณลักษณะผู้นำของ Stogdill (1974) ได้แก่ 1. ลักษณะทางกาย 2. ภูมิหลังทางสังคม 3. ความรู้ ความสามารถ และ 4. บุคลิกภาพ ของ Gardner (1986) ได้แก่ 1. คุณลักษณะด้านการทำงาน และ 2. คุณลักษณะพิเศษเหนือผู้อื่นของ Bass (1990) ได้แก่ 1. คุณลักษณะทางร่างกาย 2. ภูมิหลังทางสังคม 3. สติปัญญา 4. บุคลิกภาพ 5. คุณลักษณะที่เกี่ยวกับงาน และ 6. คุณลักษณะทางสังคม

ทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำ (Behavioral theories)

พฤติกรรมผู้นำ (Leader Behavior) เฮาส์และมิทเชลล์ (House and Mitchell, 1974) แบ่งประเภทพฤติกรรมของผู้นำตามทฤษฎี วิถีทาง – เป้าหมาย ออกเป็น 4 ประเภท แต่ละประเภทแทนได้ด้วยแบบภาวะผู้นำ (leadership style) ได้แก่ ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน ภาวะผู้นำแบบสั่งการ ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม

1. ภาวะผู้นำแบบสนับสนุน (Supportive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมมุ่งมิตรสัมพันธ์ (Consideration behavior) ของผู้นำจากการศึกษาของมหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตตที่ เคยกล่าวมาแล้ว กล่าวคือ ผู้นำให้การสนับสนุนและมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรที่ผู้ใต้บังคับบัญชา สามารถเข้าถึงได้ง่าย เป็นผู้นำที่ใส่ใจในสวัสดิการความเป็นอยู่และความต้องการในฐานะความเป็นมนุษย์ของผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้นำจะแสดงพฤติกรรมให้การสนับสนุนในการสร้างบรรยากาศที่ดีของการทำงานของผู้ใต้บังคับบัญชา รวมทั้งให้การปฏิบัติอย่างเสมอภาคและให้การนับถือต่อศักดิ์ศรีของผู้ใต้บังคับบัญชา

2. ภาวะผู้นำแบบสั่งการ (Directive leadership) เป็นภาวะผู้นำที่คล้ายกับพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งกิจสัมพันธ์ (Initiating leadership) ของการศึกษาที่มหาวิทยาลัยโอไฮโอสเตต เป็นพฤติกรรมของผู้นำที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ด้วยการใช้คำสั่งเกี่ยวกับการทำงาน รวมทั้งแจ้งความคาดหวังให้ทราบ บอกถึงวิธีทำงาน ตลอดจนกำหนดเวลาทำงานสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทราบ ผู้นำแบบสั่งการจะกำหนดมาตรฐานของการทำงานพร้อมกับกฎระเบียบต่างๆ ที่ชัดเจนแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา

3. ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (Achievement-oriented Leadership) เป็นพฤติกรรมที่ผู้นำกำหนดเป้าหมายที่ท้าทายสร้างควมมีมาตรฐานด้านความเป็นเลิศสูง (High standard of excellence) แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา และแสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งการตั้งความคาดหวังต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการแสดงความมั่นใจว่า ผู้ใต้บังคับบัญชาจะสามารถปฏิบัติงานที่มีมาตรฐานสูงได้สำเร็จ

4. ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม (Participative leadership) เป็นผู้นำที่แสดงพฤติกรรมต่อผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการขอคำปรึกษาก่อนที่จะตัดสินใจ รวมถึงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการขอความคิดเห็น

และข้อเสนอแนะกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและมีการประชุมกับผู้ได้บังคับบัญชา ในที่ทำงาน บ่อยๆ ผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมจะกระตุ้นให้เกิดการอภิปรายของกลุ่มและเขียน ข้อเสนอแนะต่างๆ ขึ้นในที่ทำงาน

เฮาส์และมิทเชลล์ (House & Mitchell, 1974) กล่าวว่า ผู้นำอาจใช้แบบผู้นำแบบใดแบบหนึ่งหรือหลายแบบกับผู้ได้บังคับบัญชา และในสถานการณ์ต่างๆ ก็ได้ ทฤษฎีวิถีทาง - เป้าหมายจึงมิใช่ทฤษฎีแนวคิดแบบคุณลักษณะ (Trait approach) ที่เชื่อว่าผู้นำมีแบบภาวะผู้นำที่แน่นอนตายตัวเพียงแบบเดียวเท่านั้น แต่ผู้นำจะต้องปรับแบบภาวะผู้นำของตนให้เข้ากับสถานการณ์และความต้องการด้านแรงจูงใจของผู้ได้บังคับบัญชา กล่าวคือ ถ้าผู้ได้บังคับบัญชาต้องการภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วมในช่วงหนึ่งของการทำงาน แต่อีกช่วงหนึ่งอาจต้องการภาวะผู้นำแบบสั่งการแทน ผู้นำต้องสามารถเปลี่ยนแบบภาวะผู้นำของตนได้ตามต้องการ โดยสรุปก็คือ สถานการณ์ที่แตกต่างกันย่อมต้องการพฤติกรรม แบบผู้นำที่ต่างกัน นอกจากนี้ในบางเหตุการณ์ผู้นำอาจจำเป็นต้องใช้การผสมของแบบภาวะผู้นำต่างๆ เข้าด้วยกันอย่างเหมาะสมมากกว่าการเลือกใช้แต่แบบภาวะผู้นำเดิมอยู่ตลอดเวลา

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับความคิดเห็น

มันทนา โพธิ์แก้ว (2550, หน้า 9) สรุปไว้ว่า ความคิดเห็นเป็นการแสดงออกทางด้านความรู้สึก ความคิด ความเชื่อ และการตัดสินใจเกี่ยวกับข้อเท็จจริงอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเป็นการประเมินจากสถานการณ์ต่างๆ การแสดงออกถึงความคิดเห็นจะมีผลต่อเนื่องมาจากอารมณ์ พื้นความรู้ ภูมิหลังของทางสังคมและสภาพความจริงในขณะนั้น ความคิดเห็นไม่อาจบอกได้ว่า ถูกต้องหรือไม่ อาจะได้รับการยอมรับหรือปฏิเสธจากคนอื่นก็ได้ ซึ่งความคิดเห็นสามารถเปลี่ยนแปลงได้เมื่อเวลาเปลี่ยนไป

ดวงอุมา โสภา (2551, หน้า 2) ได้สรุปปัจจัยพื้นฐานที่มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล ซึ่งทำให้บุคคลแต่ละคนแสดงความคิดเห็นที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล

1.1 ปัจจัยทางพันธุกรรมและร่างกาย คือ เพศ อวัยวะ ความครบถ้วนสมบูรณ์ของอวัยวะ คุณภาพสมอง

1.2 ระดับการศึกษา การศึกษามีอิทธิพลต่อการแสดงความคิดเห็น และการศึกษาทำให้บุคคลที่มีความรู้ในเรื่องต่างๆ มากขึ้น และคนที่มีความรู้มากมักจะมีความคิดเห็นในเรื่องต่างๆอย่างมีเหตุผล

1.3 ประสบการณ์ เป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดความรู้ ทำให้มีความรู้ เข้าใจในหน้าที่และความรับผิดชอบต่องาน ส่งผลต่อความคิดเห็น

2. ปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่

2.1 สื่อมวลชน ได้แก่ วิทยุ โทรทัศน์ หนังสือพิมพ์ สิ่งต่างๆ เหล่านี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อความคิดเห็นของบุคคล เป็นการได้รับข่าวสาร ข้อมูลต่างๆ ของแต่ละบุคคล

กรติวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

2.2 กลุ่มและสังคมที่เกี่ยวข้อง มีอิทธิพลต่อความคิดเห็นของบุคคล เพราะเมื่อบุคคลอยู่ในกลุ่มใด หรือสังคมใด ก็ต้องยอมรับและปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของกลุ่มหรือสังคม ซึ่งทำให้บุคคลนั้นมีความเห็นไปตามกลุ่มหรือสังคมที่อยู่

2.3 ข้อเท็จจริงในเรื่องต่างๆ หรือสิ่งต่างๆ ที่บุคคลแต่ละคนได้รับ ทั้งนี้เพราะข้อเท็จจริงที่แต่ละคนได้รับแตกต่างกัน ก็จะส่งผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จำเรียง ภาวิจิตร (2536, หน้า 248 -249) ได้กล่าวว่า สาธารณมติหรือมติมหาชน หมายถึง ทัศนคติ ความรู้สึก และความคิดเห็นของประชากรกลุ่มต่างๆ เฉพาะกลุ่ม เกี่ยวข้องกับประเด็น ความสนใจหรือปัญหาประเด็นใดประเด็นหนึ่ง ช่วงระยะเวลาหนึ่งสาธารณมติประเด็นใดๆ ก็ตาม ไม่ได้หมายความว่าต้องเป็นมติหรือความคิดเห็นของประชาชนทั้งหมดในประเทศ แต่เป็นความคิดเห็นของประชากรส่วนใหญ่ ซึ่งเป็นผลมาจากสิ่งที่ยังตกลงกันไม่ได้ จำเป็นต้องมีการถกเถียงหาเหตุผลมาอภิปรายกัน ให้เห็นทั้งข้อดีและข้อเสียในที่สุดเกิดจากการตัดสินใจร่วมกัน เป็นมติดอกมา คุณภาพของมติมหาชน หรือสาธารณมติขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายๆ ประเด็นดังนี้

1. การอภิปรายของสาธารณชน ซึ่งต้องมีความกระตือรือร้น มีประสิทธิภาพและสามารถเปลี่ยนมติไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่งก็ได้
2. มีข่าวสารและข้อมูลที่เพียงพอ
3. มีเสรีภาพในการคิดและการแสดงออก
4. คุณภาพของภาวะความเป็นผู้นำต้องดี เพราะความคิดเห็นของผู้นำและผู้เชี่ยวชาญจะมีอิทธิพลต่อสาธารณมติ
5. กลุ่มกดดันจะแสวงหาผลประโยชน์หรือข้อได้เปรียบจากความสนับสนุนของผู้มีอำนาจในสังคม

สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคลมีผลต่อความคิดเห็นที่แต่ละบุคคลแสดงออกมาแตกต่างกัน มีการวัดถึงระดับความคิดเห็นซึ่งจะเป็นตัวชี้วัดความพอใจ ไม่พอใจ เห็นด้วย หรือไม่เห็นด้วย ของกลุ่มเป้าหมายที่เราสนใจศึกษาซึ่งมีเครื่องมือ ได้แก่ แบบสอบถาม แบบสัมภาษณ์ แสดงความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลโดยมักอาศัยความรู้ประสบการณ์ สภาพแวดล้อม ซึ่งแสดงออกถึงการยอมรับ หรือปฏิเสธ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย วิธีง่ายที่สุดในการที่จะบอกถึงความคิดเห็น ก็คือการแสดงออกให้เห็นถึงจำนวนร้อยละของคำตอบในแต่ละข้อความ การใช้แบบสอบถามสำหรับวัดความคิดเห็นจะต้องระบุให้ผู้ตอบ ตอบว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยกับข้อความที่กำหนดให้วิธีสร้างมาตรวัดทัศนคติหรือความคิดเห็นที่นิยมแพร่หลายเพราะเป็นวิธีการสร้างมาตรวัดที่ง่ายประหยัดเวลา ผู้ตอบสนองแสดงทัศนคติในทางชื่นชอบหรือไม่ชอบ โดยจัดอันดับความชื่นชอบ ซึ่งอาจมีคำตอบให้ เลือกร 5 หรือ 4 คำตอบ เช่น แบบสอบถามแบ่งน้ำหนักความคิดเห็นเป็น 5 ระดับ ได้แก่ เห็นด้วยอย่างยิ่ง เห็นด้วย ไม่แน่ใจ ไม่เห็นด้วย ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง เป็นต้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เสกสรร สนวา (2561) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ พบว่าเพื่อความอยู่รอดขององค์กร และผู้นำจึงจำเป็นต้องมีการปรับปรุงและปรับเปลี่ยนตนเองอย่างเร่งด่วนในหลายด้าน เช่น ความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานที่มีความสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาองค์การภายใต้ธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธาให้กับผู้มาขอรับบริการได้เกิดความประทับใจ และช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเพิ่มขึ้น บทความวิชาการนี้จึงมุ่งนำเสนอประเด็นสำคัญอยู่ 2 ประเด็น กล่าวคือ 1) ผู้นำ 3 แบบ ประกอบด้วย ผู้นำเชิงการเปลี่ยนแปลง ผู้นำเชิงกลยุทธ์ และผู้นำแบบดุลยภาพ และ 2) คุณลักษณะ ของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ ประกอบด้วย 1) ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี 2) ผู้มีวิสัยทัศน์ 3) ผู้ที่มีศักยภาพ 4) นักกลยุทธ์ 5) ประชาสัมพันธ์ 6) นักมนุษยสัมพันธ์ 7) ผู้มีคุณธรรม 8) นักการตลาด และ 9) นักปฏิบัติ

คมกริช นันทะโรจพงษ์ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง องค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำเพื่อพัฒนานักศึกษบริหารธุรกิจ ในยุคประเทศไทย 4.0 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาองค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษบริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0 2) เพื่อศึกษาระดับของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษบริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0 3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษบริหารธุรกิจที่มีลักษณะส่วนบุคคลต่างกัน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือ นักศึกษาระดับปริญญาตรีด้านบริหารธุรกิจ ในระดับชั้นปีที่ 3 และ 4 ของมหาวิทยาลัยของรัฐแห่งหนึ่ง ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 500 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิและแบบเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ด้วยเทคนิคต่างๆ ได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ การทดสอบที่การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และการเปรียบเทียบเชิงซ้อน ผลการวิจัยพบว่า 1) องค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษบริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0 ประกอบด้วย 10 องค์ประกอบ สามารถอธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 60.38 2) ระดับคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำที่มีค่ามากที่สุดคือ คุณธรรมจริยธรรม รองลงมาคือ การเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง บุคลิกภาพ การมีมนุษยสัมพันธ์และการปรับตัว และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร การประพฤติตนเป็นแบบอย่าง และความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ โดยอยู่ในระดับมาก 3) นักศึกษบริหารธุรกิจที่มีคุณลักษณะส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา เกรดเฉลี่ยสะสม และการมีประสบการณ์เป็นคณะกรรมการสโมสรฯ หรือชมรม แตกต่างกัน มีคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิเคราะห์องค์ประกอบ สามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนานักศึกษา

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

บริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0 ตลอดจนการสร้างและพัฒนาเครื่องมือวัดคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำของนักศึกษาระดับปริญญาตรีที่ทันสมัยและสอดคล้องกับบริบทสังคมไทยในปัจจุบันมากยิ่งขึ้น

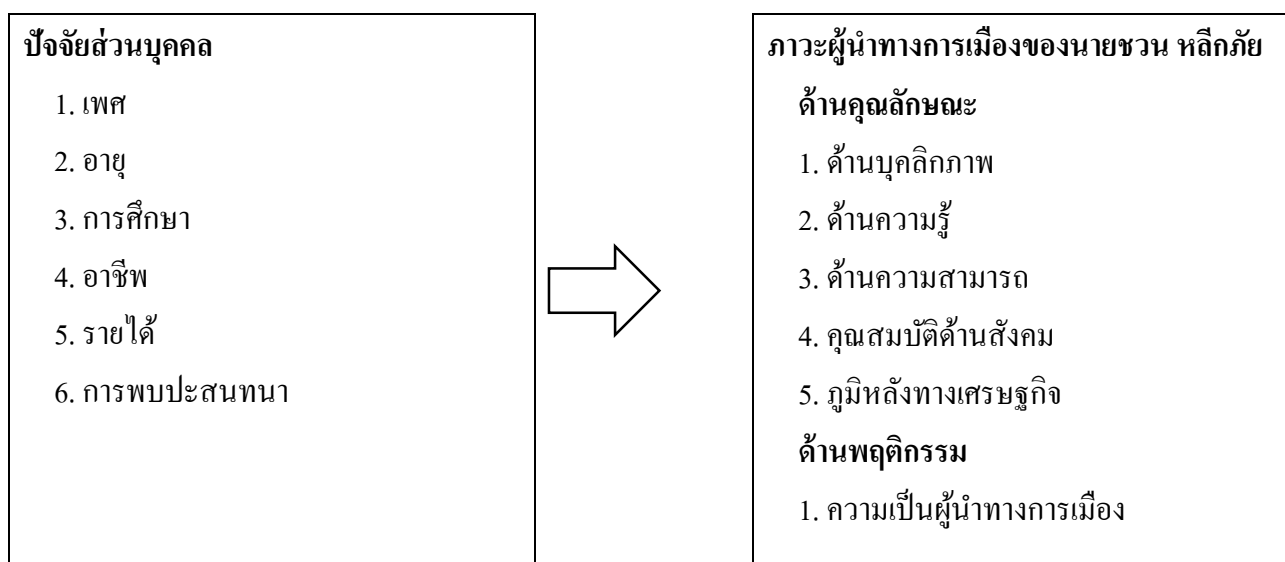
ธนิยา คำหอมกุล (2561) ทักษะคิดของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาทักษะคิดของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา 2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะคิดของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ 3) เพื่อเปรียบเทียบทักษะคิดของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา จำแนกตามการรับรู้ ข่าวสารทางการเมือง การวิจัยครั้งนี้ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่าง คือประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี จำนวน 400 คน ซึ่งเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่, ค่าร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, สถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว โดยกำหนดค่านัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนมีทักษะคิด ต่อภาวะผู้นำทางการเมือง มี ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ ($\bar{x} = 3.26$) อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้ ประชาชนที่มี เพศ และอายุที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่แตกต่างกัน อีกทั้งการรับรู้ข่าวสารทางการเมืองจากสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง ที่ไม่แตกต่างกัน ส่วนการรับรู้ข่าวสารทางการเมือง จากสื่อสังคมออนไลน์ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองที่แตกต่างกัน

กรอบแนวคิดการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองและนำมาปรับใช้ เพื่อให้ทราบถึงภาวะผู้นำทางการเมืองผู้วิจัยได้สรุปกรอบแนวคิดในการวิจัยไว้ตามภาพที่ 1

ตัวแปรต้น

ตัวแปรตาม

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ตามความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง ตำบลทับเที่ยง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง เป็นรูปแบบการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative research)

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชากรที่อาศัยอยู่เขตเทศบาลนครตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง รวมทั้งสิ้นจำนวน 61,019 คน

3. กลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากรในอำเภอเมือง จังหวัดตรัง จำนวน 61,019 คน ผู้วิจัยได้นำจำนวนกลุ่มประชากรคำนวณเพื่อกำหนดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีการยามานะ (Yamane, 1973) นั่นคือจะได้กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 397 ตัวอย่าง

4. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเนื้อหาของแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลมีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check List) สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ อาชีพ การศึกษา รายได้และการพบปะสนทนา

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ประกอบด้วย 2.1 ด้านคุณลักษณะ จำนวน 25 ข้อ และ 2.2 ด้านพฤติกรรมผู้นำทาง

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

การเมืองของชนวน หลีกภัย จำนวน 15 ข้อ ผู้วิจัยได้ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งเป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบแบ่งเป็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด รวมทั้งสิ้น จำนวน 40 ข้อ

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล เก็บรวบรวมข้อมูลจากประชากรในเทศบาลนครตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ซึ่งเก็บจากแบบสอบถาม 397 ชุด โดยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล ในภาคสนามด้วยตนเอง เนื่องจากผู้วิจัยเป็นประชาชนในเขตพื้นที่นั้นและนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบจำนวนความสมบูรณ์และความถูกต้องของแบบสอบถามแล้วลงรหัสเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไป

6. การวิเคราะห์ข้อมูล จำนวนใช้วิธีหาค่าความถี่ (Frequencies) และค่าร้อยละ (Percent) สำหรับการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลในส่วนที่ 1 และวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะและพฤติกรรมในส่วนที่ 2 โดย จำนวนค่าเฉลี่ย (\bar{x}) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) สำหรับวิเคราะห์ข้อมูล ส่วนที่ 2 ซึ่งเป็นการสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของชนวน หลีกภัย ซึ่งกำหนดค่าคะแนนไว้ 5 ระดับคือ

ระดับความคิดเห็น	ค่าคะแนน
มากที่สุด	5
มาก	4
ปานกลาง	3
น้อย	2
น้อยที่สุด	1

นำค่าคะแนนของผู้ตอบในแต่ละแบบสอบถามไปวิเคราะห์ข้อมูลและกำหนดเกณฑ์ ค่าเฉลี่ยในการแปลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชนวน หลีกภัย ดังนี้

ค่าเฉลี่ย	ค่าคะแนน
4.21-5.00	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด
3.41-4.20	ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก
2.61-3.40	ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง
1.81- 2.60	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย
1.80 - 1.0	ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 56.68 อายุระหว่าง 20-30 ปี ร้อยละ 46.35 มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี

ร้อยละ 59.19 อาชีพธุรกิจส่วนตัว ร้อยละ 30.23 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท ร้อยละ 38.04 และไม่เคยมีประสบการณ์พบปะพูดคุยกับนายชวน หลีกภัย ร้อยละ 69.80

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะ พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมาคือ ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ($\bar{X} = 3.70$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.69$) ด้านความสามารถ และด้านคุณสมบัติทางสังคม เท่ากัน ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำด้านพฤติกรรม ความเป็นผู้นำทางการเมืองในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 อันดับ คือ บริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส ได้รับการยอมรับจากแคว้นการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมาคือ ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรอย่างโปร่งใส ($\bar{X} = 3.58$) ทำหน้าที่ผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารที่ได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 3.54$) เป็นคนตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.51$) และ มีหลักการในการทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลภายใต้ภาวะกดดัน ($\bar{X} = 3.49$) และข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ พัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิดมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$)

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

จากการทดสอบสมมติฐานที่ 1 พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ด้านคุณลักษณะแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เพื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนและประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ด้านคุณลักษณะ ทั้งด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังด้านเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 397 คน ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย นำเสนอด้วย จำนวน (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.68 รองลงมา เป็นเพศชาย จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 43.32 มีอายุ 20 - 30 ปี จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.35 รองลงมา มีอายุน้อยกว่า 20 ปี จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.14 มีอายุ 31-40 ปี จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.87 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 และมีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 9.07 ตามลำดับ มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 59.19 รองลงมา มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.73 และมีการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.08 ตามลำดับ มีอาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.23 รองลงมา มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.69 มีอาชีพนักเรียน/ นักศึกษา จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.43 มีอาชีพข้าราชการ/ พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 14.61 มีอาชีพพ่อบ้าน/ แม่บ้าน และเกษตรกร จำนวน 7 คน เท่ากัน คิดเป็นร้อยละ 1.76 ตามลำดับ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่า 10,000 บาท จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 38.04 รองลงมา มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 20,000 บาท จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 31.74 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.37 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.57 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 40,000 บาท จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.29 ตามลำดับ และส่วนใหญ่ไม่เคยมีประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.80 และเคยมีประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 30.20 ตามลำดับ

ส่วนที่ 2.1 วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะ

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะ ประกอบด้วย ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะในภาพรวม

ภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะ	\bar{X}	SD	ระดับ ความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านบุคลิกภาพ	3.73	0.574	มาก	1
2. ด้านความรู้	3.69	0.905	มาก	3
3. ด้านความสามารถ	3.66	0.937	มาก	5
4. ด้านคุณสมบัติทางสังคม	3.66	0.845	มาก	4
5. ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	3.70	0.812	มาก	2
รวม	3.69	0.781	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.69$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านบุคลิกภาพ ($\bar{X} = 3.73$) รองลงมาคือ ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ($\bar{X} = 3.70$) ด้านความรู้ ($\bar{X} = 3.69$) ด้านความสามารถ และด้านคุณสมบัติทางสังคม เท่ากัน ($\bar{X} = 3.66$) ตามลำดับ

ส่วนที่ 2.2 วิเคราะห์ข้อมูลของความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านพฤติกรรม

การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) นำเสนอด้วย ค่าเฉลี่ย (mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) มีผลการวิเคราะห์ในภาพรวมดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐานของความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)

ภาวะผู้นำทางการเมือง ด้านพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น					\bar{x}	SD	แปลผล	ลำดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
1. มีหลักการในการทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวมและกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลภายใต้ภาวะกดดัน	54 (13.6%)	167 (42.1%)	110 (27.7%)	53 (13.4%)	13 (3.3%)	3.49	0.994	มาก	5
2. กำพุดและการกระทำสอดคล้องกัน และมีความรับผิดชอบต่อการตัดสินใจ	48 (12.1%)	166 (41.8%)	117 (29.5%)	47 (11.8%)	19 (4.8%)	3.45	1.008	มาก	8
3. บริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส ได้รับการยอมรับจากแวดวงการเมือง	79 (19.9%)	163 (41.1%)	96 (24.2%)	45 (11.3%)	14 (3.5%)	3.62	1.036	มาก	1
4. กระจายความรับผิดชอบให้บุคคลที่เหมาะสมในการบริหารงาน	48 (12.1)	131 (33.0%)	140 (35.3%)	59 (14.9%)	19 (4.8%)	3.33	1.024	ปานกลาง	12
5. ทำงานแบบมีส่วนร่วมในการบริหารราชการแผ่นดิน	54 (13.6%)	153 (38.5%)	124 (31.2%)	53 (13.4%)	13 (3.3%)	3.46	0.993	มาก	6
6. ทำหน้าที่ผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารที่ได้รับการยอมรับ	79 (19.9%)	142 (35.8%)	113 (28.5%)	42 (10.6%)	21 (5.3%)	3.54	1.085	มาก	3

CHAPTER 5

ภาวะผู้นำทางการเมือง ด้านพฤติกรรม	ระดับความคิดเห็น					\bar{X}	SD	แปลผล	ลำดับ
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด				
7. ริเริ่มการขยายโอกาสทางการศึกษา	54 (13.6%)	153 (38.5%)	127 (32.0%)	42 (10.6%)	21 (5.3%)	3.45	1.025	มาก	9
8. ทำหน้าที่ผู้นำฝ่ายค้านที่มีประสิทธิภาพ	60 (15.1%)	147 (37.0%)	98 (24.7%)	72 (18.1%)	20 (5.0%)	3.39	1.099	มาก	11
9. ทำหน้าที่ประธานรัฐสภาและประธานสภาผู้แทนราษฎรอย่างโปร่งใส	86 (21.7%)	135 (34.0%)	117 (29.5%)	40 (10.1%)	19 (4.8%)	3.58	1.081	มาก	2
10. ให้ความสำคัญและผลักดันนโยบายความเสมอภาคทางการศึกษา	42 (10.6%)	109 (27.5%)	176 (44.3%)	42 (10.6%)	28 (7.1%)	3.24	1.015	มาก	14
11. เป็นคนตรงไปตรงมา	60 (15.1%)	147 (37.0%)	137 (34.5%)	40 (10.1%)	13 (3.3%)	3.51	0.976	มาก	4
12. มีนิสัยไม่ทิ้งเพื่อน	48 (12.1%)	131 (33.0%)	155 (39.0%)	56 (14.1%)	7 (1.8%)	3.40	0.933	มาก	10
13. เป็นคนรักท้องถิ่นพิทักษ์พวกพ้องและครอบครัว	72 (18.1%)	135 (34.0%)	118 (29.7%)	47 (11.8%)	25 (6.3%)	3.46	1.108	มาก	7
14. พัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด	63 (15.9%)	98 (24.7%)	116 (29.2%)	78 (19.6%)	42 (10.6%)	3.16	1.217	ปานกลาง	15
15. เป็นที่พึ่งของชาวบ้าน	66 (16.6%)	113 (28.5%)	105 (26.4%)	85 (21.4%)	28 (7.1%)	3.26	1.175	ปานกลาง	13
รวม						3.42	0.813	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.42$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมาก 5 อันดับ

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

คือ บริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส ได้รับการยอมรับจากแควงการเมือง ($\bar{X} = 3.62$) รองลงมาคือ ทำหน้าที่ประธานรัฐสภา และประธานสภาผู้แทนราษฎรอย่างโปร่งใส ($\bar{X} = 3.58$) ทำหน้าที่ผู้นำสูงสุดของฝ่ายบริหารที่ได้รับการยอมรับ ($\bar{X} = 3.54$) เป็นคนตรงไปตรงมา ($\bar{X} = 3.51$) และมีหลักการในการทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลภายใต้ภาวะกดดัน ($\bar{X} = 3.49$) และข้อที่มีคะแนนต่ำสุดคือ พัฒนาท้องถิ่นบ้านเกิด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X} = 3.16$)

ส่วนที่ 3 การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ต่อความคิดเห็นของประชาชนในเขตพื้นที่เทศบาลนครตรัง อำเภอเมือง จังหวัดตรัง ที่มีปัจจัยลักษณะส่วนบุคคลต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 1.1 ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน ใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่มด้วย Independent-Samples t-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 3

H0: ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามเพศ

ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	ชาย		หญิง		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านคุณลักษณะ	4.45	0.391	3.11	0.417	32.729	.000*
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	4.24	0.433	3.33	0.281	23.945	.000*
1.2 ด้านความรู้	4.52	0.406	3.06	0.623	28.277	.000*
1.3 ด้านความสามารถ	4.53	0.477	3.00	0.607	28.008	.000*
1.4 ด้านคุณสมบัติด้านสังคม	4.52	0.396	3.00	0.366	39.168	.000*
1.5 ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	4.44	0.439	3.13	0.524	26.362	.000*
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)	4.21	0.386	2.82	0.471	31.303	.000*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

CHAPTER 5

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน (Sig.=0.000, $p<0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ด้านคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติ ด้านสังคม และด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$)

สมมติฐานที่ 1.2 ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน ใช้ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม (One-Way ANOVA) หรือ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 4

H0: ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามอายุ

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	137.719	4	34.430	130.163	.000*
	ภายในกลุ่ม	103.689	392	.265		
	รวม	241.407	396			
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	70.495	4	17.624	115.299	.000*
	ภายในกลุ่ม	59.918	392	.153		
	รวม	130.412	396			
1.2 ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	195.871	4	48.968	149.422	.000*
	ภายในกลุ่ม	128.464	392	.328		
	รวม	324.336	396			
1.3 ด้านความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	208.294	4	52.074	146.502	.000*
	ภายในกลุ่ม	139.335	392	.355		
	รวม	347.629	396			

กรวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.4 ด้านคุณ สมบัติทาง สังคม	ระหว่างกลุ่ม	104.094	4	26.024	57.159	.000*
	ภายในกลุ่ม	178.470	392	.455		
	รวม	282.565	396			
1.5 ด้าน ภูมิ ห ลัง ทาง เศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	154.486	4	38.621	142.337	.000*
	ภายในกลุ่ม	106.364	392	.271		
	รวม	260.850	396			
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทาง การเมือง)	ระหว่างกลุ่ม	104.636	4	26.159	65.231	.000*
	ภายในกลุ่ม	157.200	392	.401		
	รวม	261.836	396			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของ นายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) ซึ่งเป็นไปตาม สมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติ ด้านสังคม และด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) จึงทำการ เปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตาม อายุ ด้วยวิธี LSD

สมมติฐานที่ 1.3 ประชาชนที่มีการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของ นายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ใช้ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม (One-Way ANOVA) หรือ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 5

H0: ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของ นายชวน หลีกภัย ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของ นายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

CHAPTER 5

ตารางที่ 5 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	164.836	2	82.418	424.082	.000*
	ภายในกลุ่ม	76.572	394	.194		
	รวม	241.407	396			
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	54.916	2	27.458	143.297	.000*
	ภายในกลุ่ม	75.497	394	.192		
	รวม	130.412	396			
1.2 ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	241.167	2	120.583	571.244	.000*
	ภายในกลุ่ม	83.169	394	.211		
	รวม	324.336	396			
1.3 ด้านความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	221.093	2	110.547	344.214	.000*
	ภายในกลุ่ม	126.536	394	.321		
	รวม	347.629	396			
1.4 ด้านคุณสมบัติทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	187.643	2	93.822	389.435	.000*
	ภายในกลุ่ม	94.921	394	.241		
	รวม	282.565	396			
1.5 ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	167.706	2	83.853	354.701	.000*
	ภายในกลุ่ม	93.144	394	.236		
	รวม	260.850	396			
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)	ระหว่างกลุ่ม	179.120	2	89.560	426.603	.000*
	ภายในกลุ่ม	82.716	394	.210		
	รวม	261.836	396			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 5 พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน (Sig.=0.000, $p < 0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติ ด้านสังคม และด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามระดับการศึกษา ด้วยวิธี LSD

สมมติฐานที่ 1.4 ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ใช้ทดสอบด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม (One-Way ANOVA) หรือ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 6

H0: ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีอาชีพต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามอาชีพ

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	223.740	6	37.290	823.175	.000*
	ภายในกลุ่ม	17.667	390	.045		
	รวม	241.407	396			
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	94.469	6	15.745	170.837	.000*
	ภายในกลุ่ม	35.943	390	.092		
	รวม	130.412	396			
1.2 ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	291.634	6	48.606	579.668	.000*
	ภายในกลุ่ม	32.702	390	.084		
	รวม	324.336	396			
1.3 ด้านความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	303.333	6	50.556	445.110	.000*
	ภายในกลุ่ม	44.296	390	.114		
	รวม	347.629	396			
1.4 ด้านคุณสมบัติทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	256.218	6	42.703	632.100	.000*
	ภายในกลุ่ม	26.347	390	.068		
	รวม	282.565	396			

CHAPTER 5

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1.5 ด้าน ภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	237.407	6	39.568	658.261	.000*
	ภายในกลุ่ม	23.443	390	.060		
	รวม	260.850	396			
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)	ระหว่างกลุ่ม	221.208	6	36.868	353.908	.000*
	ภายในกลุ่ม	40.628	390	.104		
	รวม	261.836	396			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 6 พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประชาชนที่มีอาชีพแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติด้านสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) จึงทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ของความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามอาชีพ ด้วยวิธี LSD

สมมติฐานที่ 1.5 ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัยแตกต่างกัน ใช้ทดสอบด้วย การวิเคราะห์ความแปรปรวนของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม (One-Way ANOVA) หรือ F-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 7

H0: ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

ตารางที่ 7 เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ภาวะผู้นำทางการเมือง	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านคุณลักษณะ	ระหว่างกลุ่ม	193.559	4	48.390	396.431	.000*
	ภายในกลุ่ม	47.849	392	.122		
	รวม	241.407	396			
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	ระหว่างกลุ่ม	75.605	4	18.901	135.189	.000*
	ภายในกลุ่ม	54.807	392	.140		
	รวม	130.412	396			
1.2 ด้านความรู้	ระหว่างกลุ่ม	231.833	4	57.958	245.610	.000*
	ภายในกลุ่ม	92.503	392	.236		
	รวม	324.336	396			
1.3 ด้านความสามารถ	ระหว่างกลุ่ม	279.133	4	69.783	399.369	.000*
	ภายในกลุ่ม	68.496	392	.175		
	รวม	347.629	396			
1.4 ด้านคุณสมบัติทางสังคม	ระหว่างกลุ่ม	237.433	4	59.358	515.569	.000*
	ภายในกลุ่ม	45.132	392	.115		
	รวม	282.565	396			
1.5 ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	ระหว่างกลุ่ม	201.220	4	50.305	330.703	.000*
	ภายในกลุ่ม	59.629	392	.152		
	รวม	260.850	396			
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)	ระหว่างกลุ่ม	216.354	4	54.088	466.175	.000*
	ภายในกลุ่ม	45.482	392	.116		
	รวม	261.836	396			

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 7 พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม

CHAPTER 5

ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$) จึงทำการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ของความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมือง จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ด้วยวิธี LSD

สมมติฐานที่ 1.6 ประชาชนที่มีประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ใช้สถิติการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างตัวแปร 2 กลุ่ม ด้วย Independent-Samples t-Test ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังตารางที่ 8

H0: ประชาชนที่มีประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย ไม่แตกต่างกัน

H1: ประชาชนที่มีประสบการณ์พบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน

ตารางที่ 8 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย จำแนกตามประสบการณ์การพบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย

ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมือง	เคย		ไม่เคย		t	Sig.
	\bar{X}	S.D.	\bar{X}	S.D.		
1. ด้านคุณลักษณะ	4.64	0.304	3.27	0.517	32.849	.000*
1.1 ด้านบุคลิกภาพ	4.35	0.483	3.46	0.364	18.069	.000*
1.2 ด้านความรู้	4.75	0.259	3.23	0.672	32.354	.000*
1.3 ด้านความสามารถ	4.78	0.179	3.18	0.686	36.079	.000*
1.4 ด้านคุณสมบัติด้านสังคม	4.71	0.324	3.21	0.541	34.220	.000*
1.5 ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ	4.63	0.395	3.30	0.581	26.581	.000*
2. ด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง)	4.35	0.379	3.02	0.592	26.774	.000*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์พบว่า ประชาชนที่มีประสบการณ์การพบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน (Sig.=0.000, $p<0.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประชาชนที่มีด้าน

กรสิริชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

ประสบการณ์การพบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ และด้านพฤติกรรม (ความเป็นผู้นำทางการเมือง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (Sig.=0.000, $p<0.05$)

อภิปรายผลการวิจัย

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองด้านคุณลักษณะในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยคือ ด้านบุคลิกภาพ รองลงมาคือ ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจ ได้แก่ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ และด้านคุณสมบัติทางสังคม เท่ากัน ตามลำดับ สอดคล้องกับคุณลักษณะผู้นำของ Stogdill (1974) ที่ว่า คุณลักษณะของผู้นำ ได้แก่ ลักษณะทางกาย ภูมิหลังทางสังคม ความรู้ ความสามารถ สอดคล้องกับคมกริช นันทะโรจงส์ (2560) ที่ว่าผู้นำจะมีคุณสมบัติที่แตกต่างจากบุคคลทั่วไป คุณลักษณะผู้นำจะเป็นตัวบ่งชี้อย่างหนึ่งที่จะทำให้ทราบค่าของผู้นำแต่ละคนว่าดีหรือไม่ดีเพียงใดสอดคล้องกับผลการศึกษาของเสกสรร สนวา (2561) เรื่อง คุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ ที่พบว่า ผู้นำมีความสำคัญกับความอยู่รอดขององค์กร และผู้นำจึงจำเป็นต้องมีความรู้ ความสามารถ ทักษะหรือความเชี่ยวชาญ ระบบการทำงานที่มีความสะดวกและรวดเร็ว รวมถึงการพัฒนาองค์การภายใต้ธรรมาภิบาลอย่างจริงจัง ทั้งนี้เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและสร้างศรัทธา เพื่อให้เกิดความประทับใจ และช่วยให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และนำเสนอคุณลักษณะของผู้นำองค์การภาครัฐสมัยใหม่ ประกอบด้วย ผู้มีบุคลิกภาพที่ดี ผู้มีวิสัยทัศน์ ผู้ที่มีศักยภาพ นักกลยุทธ์ นักประชาสัมพันธ์ และนักมนุษยสัมพันธ์ สอดคล้องกับ DuBrin (1995) ที่ว่า คุณลักษณะของผู้นำที่มีประสิทธิผล ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพทั่วไป และคุณลักษณะด้านบุคลิกภาพที่สัมพันธ์กับงาน แรงจูงใจของภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านสติปัญญาเกี่ยวกับความรู้ ความเข้าใจ และอิทธิพลของพันธกรรมและสภาพแวดล้อมของภาวะผู้นำ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองโดยจำแนกจากปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ ประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์การพบปะสนทนากับนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของนายชวน หลีกภัย แตกต่างกัน ทั้งด้านคุณลักษณะโดยรวม ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ ด้านความรู้ ด้านความสามารถ ด้านคุณสมบัติทางสังคม ด้านภูมิหลังทางเศรษฐกิจและด้านพฤติกรรมความเป็นผู้นำทางการเมืองแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้นำทางการเมืองควรให้ความสำคัญกับด้านคุณลักษณะและด้านพฤติกรรม ความเป็นผู้นำทางการเมือง เนื่องจากประชาชนต้องการผู้นำที่มีความคิดทัศนคติใหม่ มนุษยสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่นพร้อมรับการเปลี่ยนแปลง ยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง และนำมาวิเคราะห์และปรับใช้ให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบันและในอนาคต เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีของนักการเมืองที่มีคุณภาพและผู้นำทางการเมืองควรมีความสามารถในด้านการบริหารราชการด้วยความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใส เป็นคนตรงไปตรงมา และมีหลักการในการทำงาน เพื่อประโยชน์ส่วนรวม และกล้าตัดสินใจด้วยเหตุผลภายใต้ภาวะกดดัน จึงจะได้รับการยอมรับจากแวดวงการเมืองและประชาชน

2. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของชน หลีกภัย ในเขตพื้นที่อื่น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมเนื้อหาที่ศึกษามากขึ้นและผู้เกี่ยวข้องหรือผู้ที่สนใจสามารถนำไปศึกษาและนำไปปฏิบัติตามได้

3. ควรศึกษาความคิดเห็นของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของชน หลีกภัย ในเชิงลึกโดยใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพและใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก เพื่อให้ได้ข้อมูลอื่นๆ ที่ไม่ได้นำมาศึกษาในครั้งนี้ เพื่อเป็นการต่อยอดการศึกษาครั้งนี้ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

รายการอ้างอิง

- คมกริช นันทะโรจวงศ์. (2560). องค์ประกอบของคุณลักษณะการมีภาวะผู้นำ เพื่อการพัฒนานักศึกษาบริหารธุรกิจในยุคประเทศไทย 4.0. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร*, 9(2), 178-202.
- จำเรียง ภาวิจิตร. (2536). *สาธารณมติ*. กรุงเทพฯ: สารมวลดชน.
- ธनिया คำหอมกุล. (2561). *ทัศนคติของประชาชนต่อภาวะผู้นำทางการเมืองของพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา*. วิทยานิพนธ์รัฐศาสตรมหาบัณฑิต, คณะรัฐศาสตร์, มหาวิทยาลัยรังสิต.
- ดวงอุมา โสภา. (2551). *ความคิดเห็นของประชาชนต่อการให้บริการของสำนักทะเบียน อำเภอเมืองมหาสารคาม จังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสตร์, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.
- เดลินิวส์ออนไลน์. (2565). *เปิดประวัติ ชวน หลีกภัย เจ้าของฉายามืด โกงอาบน้ำผึ้ง*. วันที่ค้นข้อมูล 9 เมษายน 2565, เข้าถึงได้จาก <https://d.dailynews.co.th/politics/711129/>

กรสิวิชัย วังศิริวัฒน์ และสมเกียรติ วันทะนะ

มณฑนา โพธิ์แก้ว. (2550). ความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบล ในเขตอำเภอ
แหลมสิงห์ จังหวัดจันทบุรี. ปัญหาพิเศษรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหาร
ทั่วไป, วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ, มหาวิทยาลัยบูรพา.

เสกสรร สนว. (2561). คุณลักษณะของผู้นำองค์กรภาครัฐสมัยใหม่. วารสารมนุษยศาสตร์และ
สังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 20(ฉบับพิเศษ), 399-411.

Bass, B. M. (1990). From Transactional to transformational Leadership: Learning to Share the Vision.
Organizational Dynamics, 18(3), 19-31.

Dubrin, A. J. (1995). *Leadership: Research Findings, Practice, and Skills*. USA: Houghton Mifflin
Company.

Fiedler, F. E., & Garcia, J. E. (1987). *New approaches to effective leadership: Cognitive resources and
organizational performance*. NJ, New York: John Wiley & Sons.

Gardner, W. H. (1986) *Water Content*. In: *Methods of Soil Analysis, Part 1*. Physical and Mineralogical
Methods-Agronomy Monograph No 9 (2nd Edition) American Society of Agronomy, Soil
Science Society of America, Madison.

House, R. J., & Mitchell, T. R. (1974). Path-Goal Theory of Leadership. *Contemporary Business*, 3,
81-98.

Stogdill, R. M. (1974). *Handbook of Leadership*. New York: Free Press.

Tead, O. (1935). *The Art of Leadership*. New York: McGraw Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory statistics* (Second Edition). New York: Harper & Row.